

ВІДГУК
офіційного опонента
Харчук Тетяни Валеріївни
на дисертаційну роботу
Щура Олександра Володимировича
на тему «Механізм інноваційного розвитку підприємництва в умовах
управління змінами»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
073 – Менеджмент

Актуальність теми та її зв'язок з науковою тематикою.

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується прискоренням технологічних змін, активною цифровою трансформацією бізнес-процесів, глобалізацією економічних відносин, підвищенням рівня конкуренції та посиленням впливу кризових явищ на функціонування суб'єктів господарювання. За таких умов інноваційний розвиток підприємництва набуває визначального значення як основний фактор забезпечення конкурентоспроможності, адаптивності та довгострокової стійкості підприємств. Особливої актуальності ці питання набувають у період глибоких соціально-економічних трансформацій, коли традиційні механізми управління вже не забезпечують необхідної гнучкості та швидкості реагування на зміни зовнішнього середовища. Для України дослідження механізму інноваційного розвитку підприємництва має особливе наукове і практичне значення в умовах воєнних викликів та післявоєнної відбудови економіки. Руйнування виробничої інфраструктури, трансформація логістичних ланцюгів, суттєве скорочення інвестиційної активності, дефіцит фінансових ресурсів, кадрові втрати та необхідність інтеграції до європейського економічного простору обумовлюють потребу у формуванні принципово нових підходів до державного регулювання інноваційної діяльності та розвитку підприємництва. Саме тому пошук ефективних організаційно-економічних механізмів забезпечення інноваційного розвитку підприємств в умовах управління змінами є одним із пріоритетних напрямів сучасної економічної науки.

Особливістю сучасного етапу розвитку підприємництва є поступовий перехід від локальних інноваційних рішень до формування цілісних інноваційних екосистем, заснованих на взаємодії держави, бізнесу, науки, освіти та інституцій підтримки інноваційної діяльності. Такий підхід вимагає не лише модернізації окремих інструментів державної політики, а й розроблення комплексного механізму інноваційного розвитку, який забезпечував би узгодження економічних, організаційних, інституційних, фінансових та цифрових компонентів управління підприємництвом.

У цьому контексті тема дисертаційної роботи Щура О. В. є своєчасною, актуальною та відповідає сучасним потребам розвитку економічної науки і практики державного управління інноваційними процесами. Вона спрямована на вирішення важливого науково-практичного завдання щодо удосконалення

механізму інноваційного розвитку підприємництва в умовах управління змінами, що має вагоме значення як для розвитку теорії менеджменту, так і для підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарювання.

Важливо відзначити, що дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темами: «Стратегічне управління інноваційним потенціалом: інструменти та методи для підвищення конкурентоспроможності підприємницьких структур» (державний реєстраційний номер 0125U001888), у межах якої удосконалено підходи до стратегічного управління інноваційним потенціалом підприємницьких структур в умовах динамічних змін зовнішнього середовища; «Методологічні засади управління кластерним розвитком в умовах війни» (державний реєстраційний номер 0123U101031), у межах якої розвинуто науково-методичні положення щодо державного сприяння кластерному розвитку та посилення взаємодії учасників інноваційних екосистем в умовах воєнного стану; «Формування державних пріоритетів розвитку підприємництва в умовах інноваційної економіки» (державний реєстраційний номер 0123U101032), у межах якої обґрунтовано напрями формування державних пріоритетів стимулювання інноваційного розвитку підприємництва в умовах трансформації економіки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Сформульовані автором наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості, логічної узгодженості та внутрішньої послідовності, що підтверджує досягнення поставленої мети та виконання визначених завдань дослідження.

Достовірність та обґрунтованість отриманих наукових результатів забезпечується насамперед комплексністю наукового підходу до дослідження обраної проблематики. Автором опрацьовано значний масив вітчизняних та зарубіжних наукових праць з проблематики інноваційного розвитку підприємництва, управління змінами, державного регулювання інноваційної діяльності, розвитку інноваційних екосистем, цифрової трансформації економіки та стратегічного менеджменту. Це дало змогу не лише систематизувати існуючі наукові підходи, а й критично переосмислити їх з урахуванням сучасних викликів функціонування підприємницького сектору України.

Особливу увагу здобувач приділив дослідженню еволюції теоретичних підходів до трактування сутності інноваційного розвитку підприємництва, механізмів державного регулювання інноваційної діяльності та особливостей функціонування підприємств в умовах постійних змін. На основі проведеного аналізу автором сформовано власне бачення змісту механізму інноваційного розвитку підприємництва, яке характеризується системністю, комплексністю та враховує сучасні тенденції цифровізації економіки, розвитку інноваційних екосистем, інтеграції науки, бізнесу та держави, а також необхідність забезпечення адаптивності підприємницьких структур до кризових і

трансформаційних процесів. Обґрунтованість наукових результатів підтверджується логічною побудовою дисертаційної роботи. Структура дослідження є послідовною та взаємоузгодженою.

Достовірність наукових результатів підтверджується також їх апробацією на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, публікацією основних положень дисертації у фахових наукових виданнях України та виданнях, що індексуються міжнародними наукометричними базами, а також впровадженням окремих результатів дослідження у практичну діяльність та освітній процес.

Таким чином, можна зробити висновок, що сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, достовірними, логічно взаємопов'язаними та відповідають сучасному рівню розвитку економічної науки і практики менеджменту. За своїм змістом вони становлять завершене наукове дослідження, результати якого мають належну теоретичну та практичну цінність.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Одним із визначальних критеріїв оцінювання дисертаційного дослідження є рівень його наукової новизни. Аналіз змісту дисертаційної роботи Щура О. В. свідчить, що автором отримано низку нових наукових результатів, які характеризуються теоретичною обґрунтованістю, логічною завершеністю та практичною спрямованістю.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні науково-практичних положень щодо удосконалення механізму інноваційного розвитку підприємництва в умовах управління змінами.

Найбільш вагомі результати, що характеризують наукову новизну, полягають у наступному:

удосконалено:

концептуально-методичну архітектуру формування механізму інноваційного розвитку підприємництва, у методичному ядрі якої, на відміну від існуючих підходів, домінують всеосяжний аналітичний контур дослідження, адаптивна архітектура методичної підтримки, інституційна оркестрація та максимальна залученість, інноваційна резильєнтність підприємництва, що дає можливість застосувати на практиці такі інструменти як програмно-цільове регулювання, державно-приватне партнерство, адаптивне проєктування, технологічне брокерство, інноваційна акселерація, капіталізації знань, екосистемна інтеграція;

методичний підхід до верифікації передумов формування механізму інноваційного розвитку підприємництва, що, на відміну від існуючих, заснований на використанні інтегрального показника MIPR, який враховує інноваційну активність, адаптивність до змін, екосистемну взаємодію, ресурсне забезпечення, інноваційну результативність та турбулентність

зовнішнього середовища, що дозволяє аналізувати здатність підприємств реалізовувати механізм інноваційного розвитку підприємництва на основі подолання економічних, інституційних та поведінкових бар'єрів;

концептуальний підхід до активізації державного супроводу інноваційного розвитку підприємництва у повоєнний період, який, на відміну від існуючих, заснований на інноваційному процесі (генерація ідей, розробка, впровадження і комерціалізація інновацій), обмежений внутрішніми можливостями (інноваційний потенціал, НДДКР, людський капітал, організаційна культура), зовнішнім середовищем (держава, політика, регуляторне середовище, інфраструктура) та державною підтримкою (нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення), що дозволяє забезпечити практичну реалізацію інноваційних проєктів і підвищити конкурентоспроможність підприємств у повоєнний період;

модель впровадження відкритої системи управлінських структур у процесі розвитку підприємництва, яка, на відміну від існуючих, заснована на механізмі, що складається із блоків визначення детермінант змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі; діагностики готовності підприємства до змін; побудови інноваційної екосистеми; подолання терть і пасток, зокрема регуляторних бар'єрів, інформаційної асиметрії, фінансових обмежень, низької взаємодії, опору змінам і консерватизму, низької довіри та оркестрації; досягнення стратегічної стійкості підприємства і економіки, що формує концептуальне підґрунтя переходу від фрагментарного управління інноваційною діяльністю до екосистемної моделі інноваційного розвитку підприємництва;

набули подальшого розвитку:

аналіз теоретичних основ інноваційного розвитку підприємництва в системі управління змінами, що на відміну від існуючих, заснований на визначенні «інновації» як розроблення, впровадження та комерціалізацію якісних соціально корисних принципово нових продуктів, послуг, технологій, методів управління, впровадження яких забезпечує економічні, соціальні, екологічні та інші вигоди в умовах управління змінами, розвитку креативної економіки знань та посилення трансферу технологій, що дало можливість охарактеризувати інноваційний розвиток як складно-динамічний процес системних якісних та кількісних управлінських змін у підприємстві, заснованих на акселерації та дифузії інновацій, конвергенції або синергії технологічних процесів, активної крос-секторальності при платформізації адаптивних бізнес-моделей, що стимулює венчуризацію, інтелектуалізацію та інноваційну інклюзивність бізнесу;

дослідження інституційно-регуляторних детермінант інноваційного розвитку підприємництва в умовах управління змінами, які, на відміну від існуючих, засновані на концепції повоєнного інноваційного відновлення підприємств, яка інтегрує ключові елементи інноваційної екосистеми та визначає їх взаємозв'язок у межах єдиного механізму розвитку, засновану на розвитку відповідної інфраструктури; принципах системності, партнерства держави та бізнесу, адаптивності та інклюзивності; стратегічних пріоритетах;

моделі «потрійної спіралі»; фінансових інструментах; управлінській трансформації та розвитку людського капіталу, що дозволяє в умовах управління змінами отримати адаптивні ефекти;

визначення особливостей здійснення програмно-цільового регулювання інноваційного розвитку підприємництва у повоєнний період, що, на відміну від існуючих, проведено за основними критеріями, такими як характер впливу, орієнтація, планування, фінансування, контроль результатів, координація, роль держави, адаптивність та аналізі структури факторів інноваційного розвитку підприємств, такими як державна підтримка, цифровізація бізнес-процесів, розвиток людського капіталу та кооперація з науковими установами, що дозволяє комплексно застосовувати інструменти програмно-цільового регулювання для забезпечення стійкого інноваційного розвитку підприємництва.

Оцінка змісту дисертації та її завершеності

Зміст дисертаційної роботи, її структура, логіка побудови та послідовність викладення матеріалу свідчать про завершеність проведеного наукового дослідження. Структура дисертаційної роботи є логічною, внутрішньо узгодженою та повністю відповідає поставленій меті дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Послідовність викладення матеріалу забезпечує системний перехід від теоретичного осмислення проблеми до її аналітичного дослідження та практичного вирішення, що свідчить про цілісність авторської концепції та високий рівень методологічної культури здобувача. Вступ написано повноцінно і включає усі складові, передбачені вимогами до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У першому розділі дисертації «Теоретико-методичні засади інноваційного розвитку підприємництва в умовах державної підтримки» автором проведено ґрунтовне дослідження сучасних наукових підходів до трактування сутності інноваційного розвитку підприємництва, його місця в системі управління змінами та ролі державного регулювання у забезпеченні інноваційних трансформацій. Позитивною рисою першого розділу є комплексність проведеного теоретичного аналізу. Автором опрацьовано значний масив праць вітчизняних і зарубіжних учених, присвячених проблемам інноваційної діяльності, менеджменту, підприємництва, інституціональної економіки, державного регулювання, відкритих інновацій та розвитку інноваційних екосистем. Це дозволило не лише систематизувати існуючі наукові підходи, а й виявити їх сильні сторони, дискусійні положення та напрями подальшого розвитку. Заслуговує позитивної оцінки прагнення автора не обмежуватися традиційним описом еволюції теорії інновацій, а дослідити трансформацію наукових підходів до інноваційного розвитку підприємництва під впливом цифровізації економіки, глобалізаційних процесів, розвитку відкритих інновацій, європейської інтеграції та сучасних безпекових викликів. Саме такий підхід забезпечує сучасний характер дослідження та його відповідність актуальним тенденціям розвитку світової

економіки. Особливої уваги заслуговує здійснене автором уточнення понятійно-категоріального апарату. На основі критичного аналізу існуючих визначень здобувачем сформовано власне бачення економічної сутності інноваційного розвитку підприємництва як безперервного процесу якісних організаційних, технологічних, економічних та інституційних змін, спрямованих на забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємницьких структур. Такий підхід є більш комплексним порівняно з існуючими трактуваннями та відображає сучасний розвиток теорії менеджменту.

Вагомим науковим результатом першого розділу є розроблення концептуально-методичної архітектури механізму інноваційного розвитку підприємництва. На відміну від більшості існуючих наукових підходів, автор пропонує розглядати механізм не як сукупність окремих управлінських або економічних інструментів, а як інтегровану систему взаємодії інституційних, фінансових, організаційних, цифрових та інформаційно-аналітичних компонентів. Запропонована архітектура характеризується високим рівнем системності та може слугувати теоретичною основою для подальших досліджень у сфері інноваційного менеджменту.

Загалом перший розділ дисертації справляє позитивне враження. Він характеризується достатньою глибиною теоретичного аналізу, сучасним методологічним підходом, належним рівнем наукової аргументації та створює міцне теоретико-методичне підґрунтя для подальших аналітичних і прикладних досліджень, представлених у наступних розділах дисертації.

Другий розділ дисертаційної роботи «Діагностика та оцінювання інноваційного розвитку підприємництва в Україні» є найбільш насиченим за змістом і демонструє високий рівень володіння автором сучасними методами економічного аналізу. Саме цей розділ формує інформаційно-аналітичне підґрунтя для розроблення авторських пропозицій, представлених у третьому розділі дисертації, що свідчить про логічність побудови всього дослідження.

Насамперед слід відзначити комплексний характер проведеного аналізу. Автор не обмежується дослідженням окремих показників інноваційної діяльності підприємств, а здійснює системне оцінювання сучасного стану розвитку інноваційної сфери України, досліджує тенденції фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, кадрового забезпечення науки, патентної активності, інноваційної результативності підприємницького сектору, міжнародної конкурентоспроможності України та ефективності державного регулювання інноваційних процесів.

Безперечною перевагою другого розділу є використання значного масиву офіційної статистичної інформації. Позитивно характеризує дослідження те, що автор аналізує інноваційний розвиток підприємництва не ізольовано, а в широкому соціально-економічному контексті. Зокрема, досліджено динаміку фінансування науково-дослідних робіт, зміну кадрового потенціалу науки, рівень інноваційної активності підприємств, тенденції патентування винаходів, міжнародні рейтингові позиції України, особливості розвитку цифрової економіки та сучасні тенденції державної інноваційної політики. Такий комплексний підхід дозволив отримати цілісне уявлення про сучасний

стан інноваційної системи держави та виявити ключові фактори, що стримують розвиток підприємництва.

Заслуговує позитивної оцінки проведений автором аналіз кадрового забезпечення сфери досліджень і розробок. На основі офіційних статистичних матеріалів аргументовано доведено тенденцію до скорочення чисельності виконавців науково-дослідних робіт, що негативно впливає на інноваційний потенціал держави. Автор не лише констатує існуючу проблему, але й аналізує її причини, пов'язуючи їх із недостатнім фінансуванням науки, міграційними процесами, наслідками воєнної агресії та структурними змінами економіки України. Такий підхід свідчить про прагнення автора перейти від опису статистичних тенденцій до їх економічного пояснення.

Позитивної оцінки заслуговує проведене автором дослідження інституційно-регуляторних детермінант інноваційного розвитку підприємництва. У роботі проаналізовано сучасний стан нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності, програм державної підтримки підприємництва, фінансових інструментів стимулювання інновацій та особливостей функціонування державних інституцій розвитку. Такий аналіз дозволив автору обґрунтувати необхідність переходу від фрагментарних інструментів державного регулювання до комплексної системи програмно-цільового супроводу інноваційного розвитку підприємництва.

Позитивною особливістю другого розділу є також високий рівень ілюстративності дослідження. Використані автором таблиці, рисунки, графіки та аналітичні схеми не дублюють текст, а суттєво підсилюють його, забезпечуючи наочність отриманих результатів та полегшуючи їх сприйняття. Водночас кожний аналітичний матеріал супроводжується ґрунтовними авторськими висновками, що свідчить про самостійність проведеного дослідження. Важливим результатом другого розділу є те, що автору вдалося не лише виявити сучасні проблеми функціонування інноваційної сфери України, а й визначити основні тенденції її подальшого розвитку, встановити причинно-наслідкові зв'язки між рівнем державної підтримки, інституційними умовами, інноваційною активністю підприємств та результативністю інноваційної діяльності. Саме це стало теоретико-аналітичною основою для формування авторських пропозицій щодо вдосконалення механізму інноваційного розвитку підприємництва.

Загалом другий розділ дисертації виконано на високому науковому рівні. Він характеризується сучасним методичним інструментарієм, використанням достовірної інформаційної бази, ґрунтовністю проведеного аналізу, логічністю викладення матеріалу та високим ступенем обґрунтованості отриманих висновків. Проведене дослідження переконливо доводить здатність автора здійснювати складний економічний аналіз, інтерпретувати статистичні результати та формувати на їх основі науково обґрунтовані висновки, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії.

Найбільший науковий інтерес викликає третій розділ дисертаційної роботи «Архітектура механізму інноваційного розвитку підприємництва в

умовах правління змінами», у якому автором запропоновано комплекс взаємопов'язаних концептуальних, методичних та практичних рішень, спрямованих на підвищення ефективності функціонування системи державного супроводу інноваційного розвитку підприємництва. Саме у цьому розділі найбільш повно проявляються наукова новизна дослідження, самостійність автора та його здатність вирішувати складні науково-прикладні завдання.

Позитивною рисою третього розділу є його цілісність і логічне продовження результатів, отриманих у попередніх розділах дисертації. Автор не пропонує окремі ізольовані рекомендації, а формує завершену систему управлінських рішень, побудовану на результатах теоретичних досліджень та проведеного аналітичного оцінювання сучасного стану інноваційного розвитку підприємництва. Такий підхід забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості практичних рекомендацій і підтверджує системність авторського бачення досліджуваної проблеми.

Безумовною перевагою третього розділу є запропонована автором концептуально-методична архітектура механізму інноваційного розвитку підприємництва. На відміну від існуючих наукових підходів, вона базується на інтеграції інституційного, організаційного, фінансового, цифрового, інформаційно-аналітичного та управлінського компонентів у межах єдиної адаптивної системи забезпечення інноваційного розвитку. Така архітектура дозволяє комплексно координувати взаємодію всіх суб'єктів інноваційної екосистеми, забезпечує синхронізацію державної політики, діяльності підприємницького сектору, наукових установ та інноваційної інфраструктури.

Позитивної оцінки заслуговує авторський підхід до удосконалення державного супроводу інноваційного розвитку підприємництва. На відміну від існуючих концепцій, орієнтованих переважно на використання фінансових інструментів стимулювання інноваційної діяльності, автор пропонує комплексну модель державного супроводу, що поєднує інституційне забезпечення, програмно-цільове регулювання, цифровізацію управлінських процесів, розвиток людського капіталу, підтримку інноваційної інфраструктури та формування сучасних інноваційних екосистем. Такий підхід повністю відповідає сучасним європейським тенденціям розвитку інноваційної політики.

Окремої позитивної оцінки заслуговує орієнтація автора на перспективи повоєнного відновлення України. Запропонований механізм інноваційного розвитку підприємництва враховує сучасні виклики національної економіки, необхідність структурної модернізації виробництва, розвиток інноваційної інфраструктури, інтеграцію до Європейського дослідницького простору та формування нової моделі конкурентоспроможної економіки знань. Це значно підвищує практичну значущість дисертаційного дослідження та його актуальність для сучасної державної економічної політики.

Загалом третій розділ дисертації є найбільш вагомим за науковою новизною та практичною значущістю. Представлені в ньому результати свідчать про здатність автора не лише здійснювати глибокий аналіз сучасних

економічних процесів, а й формувати науково обґрунтовані концептуальні підходи до вирішення складних проблем розвитку підприємництва. Запропоновані методичні положення, моделі та практичні рекомендації характеризуються високим ступенем завершеності, можуть бути використані у практиці державного управління, діяльності суб'єктів підприємництва, а також у подальших наукових дослідженнях проблем інноваційного розвитку та управління змінами.

Висновки дисертації логічно випливають з аналізу і узагальнення результатів дослідження та повністю положенням, сформульованим в меті і завданнях.

Дисертація оформлена згідно з нормативними вимогами і стандартами з дотриманням системного викладення матеріалу. Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий.

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає у подальшому розвитку теоретико-методичних засад інноваційного розвитку підприємництва в умовах управління змінами, поглибленні сучасних наукових уявлень щодо механізму забезпечення інноваційної діяльності підприємств та вдосконаленні наукових підходів до державного регулювання інноваційних процесів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів і рекомендацій органами державної влади при формуванні та реалізації інноваційної політики, а також підприємствами – для підвищення ефективності інноваційної діяльності. Основні положення та результати дослідження доведено до рівня практичних рекомендацій. Зокрема, пропозиції автора використано в діяльності: Товариство з обмеженою відповідальністю «Поділля-Проммет» – розроблені практичні рекомендації та пропозиції щодо удосконалення розвитку підприємництва (довідка від 30.01.2026 № 18-26); Товариство з обмеженою відповідальністю «Укр-Транс-Інвест» – у частині надання практичних рекомендацій щодо стратегічного та операційного планування підприємства, зокрема при розробці заходів щодо активізації інноваційної діяльності, удосконалення системи управління змінами та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу (довідка від 27.02.2026 № 67/26); Товариство з обмеженою відповідальністю «Індустрія Енергії» – щодо наукового обґрунтування підходів, методів та практичних рекомендацій з активізації інноваційного розвитку підприємства, які застосовано при формуванні стратегічних напрямів розвитку, удосконаленні системи управління змінами, а також підвищенні ефективності управлінських рішень щодо впровадження інновацій на підприємстві (довідка від 12.03.2026 № 12/03-26).

Запропоновані положення та рекомендації можуть бути використані під час формування державної інноваційної політики, розроблення регіональних програм інноваційного розвитку, а також при стратегічному управлінні інноваційною діяльністю підприємств різних галузей економіки в умовах змін.

Повнота викладення результатів досліджень у наукових виданнях

Положення та найвагоміші результати дисертаційної роботи Щура О. В. опубліковано у 13 наукових працях, з них: 6 статей у фахових наукових виданнях України, 7 публікацій апробаційного характеру у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій – 6,1 друк. арк., з них автору належить 4,8 друк. арк.

Основні положення та практичні результати дисертаційної роботи Щура О. В. оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема таких: II та IV Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених та студентів «Домінанти соціально-економічного розвитку України у нових реаліях» (2024 та 2026 роки, м. Київ); II Міжнародна науково-практична конференція «Браславські читання. Економіка XXI століття» (2024 рік, м. Одеса); IX Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки» (2024 рік, м. Полтава); Міжнародна науково-практична конференція «Science and innovation today» (12-14 січня 2026 року, м. Варшава, Польща); Міжнародна науково-практична конференція «Frontiers of global knowledge» (13-15 березня 2026 року, м. Женева, Швейцарія); VII Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку» (2025 рік, м. Київ).

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Дисертаційна робота є самостійним дослідженням автора. Ознак фальсифікації, компіляції, плагіату та інших порушень норм академічної доброчесності, наукової етики і моралі не встановлено.

У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики досліджень і джерела інформації.

Зауваження до змісту дисертаційного дослідження

Високо оцінюючи науковий рівень дисертаційного дослідження Щура О. В., його теоретичну цілісність, практичну спрямованість та наукову новизну, слід зазначити, що окремі положення роботи мають дискусійний характер і можуть бути предметом подальшого наукового обговорення.

1. У першому розділі дисертації п. 1.2. (с. 44-57) автором запропоновано концептуально-методичну архітектуру формування механізму інноваційного розвитку підприємництва, яка характеризується інтеграцією інституційного, цифрового, фінансового та організаційного складників. Разом із тим доцільним було б більш детально розкрити механізм практичної взаємодії зазначених елементів, зокрема алгоритм координації їх функціонування під час реалізації державної інноваційної політики в умовах швидких змін зовнішнього середовища.

2. Заслуговує позитивної оцінки запропонований автором методичний підхід до верифікації передумов формування механізму інноваційного розвитку підприємництва на основі інтегрального показника (*MIRPi*) (с. 120-125). Водночас дисертація могла б виграти від більш детального обґрунтування вибору вагових коефіцієнтів окремих складових інтегрального показника та проведення аналізу його чутливості до зміни значень окремих індикаторів.

3. У підрозділі 2.3 (с. 126–151) автор систематизував бар'єри інноваційного розвитку підприємництва та запропонував їхню класифікацію за економічними, інституційними, інфраструктурними, кадровими, ринковими та геополітичними чинниками. На нашу думку, доцільним було б доповнити дослідження оцінкою сили впливу кожної групи бар'єрів на інноваційну активність підприємств за допомогою економіко-математичних або експертних методів.

4. Значний науковий інтерес викликає запропонований у третьому розділі концептуальний підхід до активізації державного супроводу інноваційного розвитку підприємництва (с. 155–179). Проте окремі рекомендації щодо розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інноваційних екосистем доцільно було б доповнити конкретними механізмами фінансування їх практичної реалізації в сучасних умовах функціонування економіки України.

5. У підрозділі 3.2 (с. 180-203) автор обґрунтовує переваги програмно-цільового регулювання інноваційного розвитку підприємництва та здійснює його практичну апробацію. Разом із тим заслуговувало б на увагу проведення порівняльного аналізу ефективності запропонованого програмно-цільового механізму із сучасними європейськими моделями державної підтримки інноваційного розвитку бізнесу.

6. Заслуговують на увагу результати дослідження щодо формування відкритої системи управлінських структур (с. 204–226). Однак у роботі недостатньо деталізовано можливі ризики впровадження відкритих моделей управління для підприємств різних масштабів діяльності, а також інструменти мінімізації таких ризиків в умовах високої турбулентності економічного середовища.

7. У роботі значну увагу приділено питанням державного регулювання інноваційного розвитку підприємництва, формуванню інноваційних екосистем та програмно-цільовому управлінню (с. 83–225). Разом із тим доцільним було б ширше представити сучасний досвід окремих країн Європейського Союзу щодо післявоєнного відновлення підприємництва із застосуванням механізмів інноваційної підтримки та оцінити можливості його адаптації до українських умов.

8. Окремі рисунки, моделі та авторські схеми, представлені у третьому розділі дисертації, містять значний обсяг інформації, що позитивно характеризує проведене дослідження. Разом із тим окремі з них могли б супроводжуватися більш розгорнутими авторськими поясненнями щодо

особливостей практичного застосування запропонованих механізмів, що ще більше підвищило б прикладну цінність роботи.

Наведені зауваження мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер, не знижують наукової цінності проведеного дослідження, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Щура О. В. та можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Щура Олександра Володимировича на тему «Механізм інноваційного розвитку підприємництва в умовах управління змінами» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено важливе науково-практичне завдання щодо розроблення теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення механізму інноваційного розвитку підприємництва в умовах управління змінами. Актуальність обраної теми, належний рівень наукової новизни, достатня теоретична та практична значущість отриманих результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також належний рівень апробації підтверджують високий науковий рівень виконаної роботи.

За актуальністю обраної теми, ступенем обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, рівнем наукової новизни, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів дисертація Щура О. В. «Механізм інноваційного розвитку підприємництва в умовах управління змінами» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а Щур Олександр Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту
і економіки спорту
Національного університету
фізичного виховання і спорту України

Тетяна ХАРЧУК

Підпис Харчук Т.В. засвідчую

Проректор з науково-педагогічної роботи
Національного університету
фізичного виховання і спорту України

Ольга БОРИСОВА